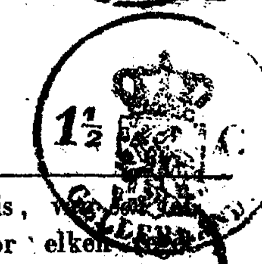
1848. ARNHEMSCHE COURANT. N°. 199.

De prijs dezer Courant, die geregeld *vijfmaal* 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag*, *Zaturdag* en *Zondag*, is ƒ5 in de drie maanden.

DINGSDAG 26 SEPTEMBER.

De prijs der Advertentiën is, van 1 tot vijf regels, ƒ1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

Centralisatie.

Wij hebben in een vroeger nommer de aandacht gevestigd op de merkwaardige verklaring door den minister van Binnenlandsche Zaken in de zitting der Tweede Kamer van 21 Augustus afgelegd, waarbij hij als het stelsel van het ministerie opgaf: de langzame slooping van »het bestaan," »de zelfstandigheid" en de »bevoegdheid om hare eigene inrigting te verordenen" van provinciën en gemeenten, en in plaats daarvan »kleine ministeriën van Binnenlandsche Zaken, *dienstbaar* aan het uitvoerend gezag en *bewaakt* door den minister van Binnenlandsche Zaken." In één woord dus het echte, onvervalschte, Napoleontische stelsel van centralisatie; het ideaal van eenen landsvaderlijken Staat; eene onderdanige en dienstwillige ambtenaren-hiërarchie, aan wier spits, als de *Jupiter altitonans*, de minister van Binnenlandsche Zaken zetelt, wiens alomvattend hoofd, voor allen werkende en in alles voorziende, zoowel voor het geheel als voor alle zijne deelen waakt.

Het is inderdaad bevreemdend dat men, na in Frankrijk de treffendste voorbeelden aanschouwd te hebben, van de jammerlijke uitkomsten van een zoo heilloos en onnatuurlijk stelsel, thans datzelfde stelsel als model ziet stellen voor eenen zich op nieuw inrigtenden Staat, en dat wel door een ministerie, dat voorgeeft echt liberale en constitutionneele beginselen voor te staan. Frankrijk levert ons het sprekendst voorbeeld van eenen gecentraliseerden Staat. En welke vruchten heeft het van dat stelsel geplukt? Dat men, door alle eigene werking der deelen te verhinderen, door hen in hunne natuurlijke functiën te stremmen, door kunstmatig alle sappen naar één deel zamen te drijven en op te hoopen, thans in Frankrijk, buiten de hoofdstad, niets vindt dan eene verstorvene, dorre, ziellooze klomp, eene logge massa, onder de heerschappij van eene kaste van bureaucratisten, blindelings overgeleverd aan de ingevingen der partij, die op dat oogenblik in de hoofdstad de overhand heeft. Parijs is de tijran van Frankrijk geworden. Vijf en dertig millioen zielen moeten zich laten welgevallen al wat de Parijssche raddraaijers over hen believen te beschikken. Binnen weinige weken ging Parijs van de constitutionneele monarchie tot de socialistische republiek en van de socialistische republiek tot een militair dictatorschap over, zonder dat Frankrijk daarover of bijval, of afkeuring te kennen gaf. De departementen bleven lijdelijk; zij volgden de impulsie van boven gegeven, omdat zij zich magteloos gevoelden, om zelve een gevoelen te hebben, om zelf te handelen. Ziedaar, waarlijk een verheugend schouwspel! Het lot eener groote natie in de handen gelegd van een hoop Parijsch gepeupel.

En dit is het natuurlijk, het onvermijdelijk gevolg, wanneer men aan de onderdeelen van den Staat, alle zelfstandigheid en eigene werkzaamheid ontzegt. In plaats van zich te bepalen tot toezigt, tot waakzaamheid dat niet de onderscheidene deelen op elkanders functiën inbreuk maken, vindt men het gemakkelijker, de eigenaardige werking van elk deel te doen stilstaan en alles aan zich te trekken, ten einde alles *zelf* te doen. Men meent dat men, zoodoende, de eenheid van den Staat en de harmonie der verschillende staatsmagten bevordert, maar het moet al een zeer pover staatsman zijn, die geene kans ziet eenheid en harmonie te bewaren, wanneer hij niet alles zelf doet en zich met alle zaken zelf bemoeit. Zelfstandigheid der deelen sluit eenheid van beginsel en overeenstemming met het stelsel van het geheel, geenszins uit. De eigenaardige werkkring van elk onderdeel juist te leeren kennen en scherp af te bakenen, het, binnen die grenzen, te eerbiedigen en toe te zien dat het ze niet te buitenga, dit is de taak van een verlicht, onbekrompen en echt constitutionneel bestuur. Leven te *wekken*, in plaats van het leven langzaam *uit te dooven;* de zelfstandigheid, de autonomie der provinciale en plaatselijke gemeenten *voor te staan* en te *bevorderen*, in plaats van ze te *sloopen* en aan zich *dienstbaar* te maken, dit is de taak van elk bestuur, dat niet slechts in naam maar in geest en in waarheid, liberaal en constitutionneel is.

Waartoe zulk eene apoplectische constitutie ten laatste voeren moet, is ligt vooruit te zien. Zoodra het minste radertje van het kunstige werktuig niet of verkeerd werkt, springt de geheele machine uiteen. De gansche staat wordt gedesorganiseerd, omdat één klein, onbeduidend deel een oogenblik zijne gewone werkzaamheid staakte. Wanneer men de natuur gadeslaat ziet men, dat elk schepsel, alle organismus eigene functiën en eenen eigenen werkkring heeft, die het vervult in overeenstemming met het geheel der schepping. Elk heeft zijn *eigen* werk te verrigten; zijne *eigene* taak te doen; het leven is niet op één punt zamengehoopt, maar elk individu heeft ook een individuëel, eigen, zelfstandig bestaan. Doch de mensch, die zich wijzer waant dan de natuur, zegt: Ik alléén zal leven; ik alléén zal voor u allen denken en handelen en uwe taak op mij nemen. In plaats van levende en denkende wezens maakt hij automaten, die dagelijks moeten opgewonden worden om hunne kunsten te verrigten.

Men heeft ongelijk wanneer men er zich over verbaast, dat men deze mannen, die men meende volkomen op de hoogte van hunnen tijd te zijn, nog zoo zeer ten achteren vindt. Dit is het natuurlijk gevolg, wanneer men staten te organiseren geeft aan menschen, die de staatskunst nooit anders dan als liefhebberij-vak hebben beoefend. Terwijl men geenen laars zou willen laten maken, dan bij iemand die *geleerd* had laarzen te maken, meent men dat het voldoende is, om rijken en volken te regeren, dat men den eersten den besten dilettant neemt, die wel eens wat aan politiek gedaan heeft. Menschen te leiden en te besturen schijnt eene gave te zijn, waarvoor men noch opleiding, noch studie behoeft, maar met welke men geboren wordt, of die men met den ministerrok aantrekt. Wat toch waren de heeren DONKER-CURTIUS en DE KEMPENAER voordat zij tot staatsmannen gemetamorphoseerd werden? De voornaamste advocaten der Haagsche en der Arnhemsche balie. Nu moet toch ieder die gezond verstand heeft begrijpen, dat het volstrekt onmogelijk is, dat iemand, die van den vroegen morgen tot den laten avond met quaestiën van burgerlijk regt wordt beziggehouden, die dus de politiek alleen in een verloren uur, tusschen een pleidooi over eene boedelscheiding en een over eenen gemeenen muur, kan bijhouden, van de staatskunst eene *studie*, een op wetenschappelijke gronden gevestigd stelsel heeft kunnen maken. Roept men nu dergelijke mannen om grondwetten en organieke wetten te maken, dan vervalt men in tweederlei bezwaar: 1o. dat zij, in plaats van de zaken te beschouwen uit het oogpunt van het staatsregt, alles zien uit dat van het burgerlijk regt; ja niet eens het onderscheid weten tusschen *burgerlijk* en *staats*regt; 2o. dat zij, loutere empiristen, geen eigen stelsel, geene uit eigen onderzoek en eigene studie verkregene overtuiging hebbende, het een of ander stelsel adopteren dat hun het eerst in de gedachte komt, of hun op het eerste gezigt, het best aanstaat. In plaats van auteurs zijn

zij plagiarissen, die dan ook, gelijk alle plagiarissen, — hetgeen zij overnemen niet goed begrijpende, — de zaken op de kluchtigste wijze dooreenhaspelen. En wat nog een gevolg is van zoodanige empirische regering, (en dit hebben wij dan ook in overvloed bij het ministerie DONKER-DE KEMPENAER opgemerkt,) is, dat, daar hunne proeven op geenerlei vasten grond of *eigen* inzigt rusten, de ministers bij de eerste aanmerking de beste met opene monden blijven staan, zonder antwoord te kunnen geven op bedenkingen die zij niet voorzien hadden, en zich nu terstond haasten uit hunnen constitutie-winkel een ander middeltje voor den dag te halen om te proberen of het nu ook beter gaat.

Het is ongeloofelijk hoeveel HOLLOWAY-*Pillen* en HOLLOWAY-*Zalf* er nog dagelijks in de politiek worden toegediend.

Buitenlandsche berigten.

DUITSCHLAND.

Frankfort, 23 *sept.* De rijksbestuurder heeft eene proclamatie aan het Duitsche volk gerigt, waarin, na de opsomming der strafwaardige ondernemingen en misdaden, die in de jongstverloopen dagen hier hebben plaats gegrepen, aangetoond wordt, dat zij van de zijde eener partij het plan aanduiden, Duitschland aan al de ijsselijkheden der regeringloosheid en des burgeroorlogs prijs te geven. Na wijders betuigd te hebben, dat de vrijheid van Duitschland hem als rijksbestuurder heilig is, maar dat deze te gronde moet gaan, zoodra de wetten met voeten worden getreden, sluit de proclamatie met de volgende oproeping aan het volk:

»Door de wet van den 28sten juni jl. is mij de uitvoerende magt verleend, in alles wat betrekking heeft tot bevordering van Duitschlands veiligheid en welvaart. Ik heb daarbij de verpligting op mij genomen, ons gemeenschappelijk vaderland te beschermen, hetzij hetzelve door vijanden van buiten of door misdadige ondernemingen van binnen bedreigd wordt.

»Ik ken mijnen pligt en zal denzelven vervullen; dit zal ik volledig en met vastberadenheid doen. En gij, allen, Duitschers, die uw vaderland en uwe vrijheid bemint, gij zult mij, hiervan ben ik overtuigd, hierbij krachtdadig ondersteunen."

— Op dit oogenblik is onze stad nog door 10,000 man bezet. Men zegt, dat een gedeputeerde der regterzijde eerstdaags het voorstel zal doen, de Nationale Vergadering naar eene andere stad te verplaatsen, en wel naar Regensburg.

— De Wurtembergsche Kamers zijn gisteren geopend; en men verneemt, dat de Wurtembergsche regering de besluiten der Nationale Vergadering, alsmede die van de centrale magt, onvoorwaardelijk erkent, en eene constituërende vergadering zal te zamenroepen. Uit hoofde der moeijelijke tijdsomstandigheden, die vele uitgaven na zich slepen, wil zij de belastingen vermeerderen; daarentegen belooft zij afschaffing der tienden, eene nieuwe inrigting voor de gemeentebesturen, enz. Overigens heerscht aldaar eene groote gisting der gemoederen, sedert de aanneming van den wapenstilstand met Denemarken. In eene te Esslingen gehouden volksvergadering is openlijk de republiek geproclameerd. De Koning wordt te Stuttgart verwacht, maar zal zich weldra naar 's Gravenhage begeven.

Hamburg, 22 *sept.* Ik kan u de zeer belangrijke tijding mededeelen dat met de heden aangekomen Deensche post eene *circulaire van den Deenschen minister van Buitenlandsche Zaken* aan de Deensche gezanten in het buitenland, is ontvangen, *waarin, met betrekking op de in Duitsche dagbladen medegedeelde tijding van de vermoedelijke neiging van Denemarken tot concessiën, wordt verklaard, dat deze niet gedaan werden, noch gedaan konden worden.* Tevens wordt berigt, dat Denemarken voor zich tot leden van het nieuw provisioneel bestuur van Sleeswijk-Holstein benoemd heeft de heeren graaf *Moltke*, *Johannsen* en bisschop *Hansen* van Alsen.

Berlijn, 22 *sept.* Z. M. de Koning heeft, bij het ontslag der ministers uit hunne betrekkingen, den president van het ministerie, *von Auerswald*, benoemd tot opper-president van de provincie Pruisen, den minister van Finantiën, *Hansemann*, tot chef van de Pruisische bank, den minister van Justitie, *Märcker*, tot president van het opper-landsgeregtshof te Halberstadt, den minister van Staat, *Gierke*, tot president van het opper-landsgeregtshof te Bromberg, en den minister van Staat, *Kühlwetter*, tot president van het bestuur te Aken.

— Het nieuw benoemde ministerie heeft bereids zijn programma uitgevaardigd en in de rijksvergadering medegedeeld. Het geeft de verzekering op den ingeslagen constitutionneelen weg te zullen voortgaan, de aan het Pruisische volk gewaarborgde vrijheden krachtig te zullen handhaven en alle reactionnaire pogingen met al de hun beschikbare magt te keer te gaan. Het hoopt, dat de tot stand te brengen constitutie strekken moge tot vermeerderde sterkte en eenheid van Pruisen, en dringt er op aan dat die constitutie zoo spoedig mogelijk tot wet verheven worde, daar de naderende winter meer dan ooit vereischt, dat orde en rust in den lande heerschen. Wanneer het ministerie echter voornemens is de regten en vrijheden des volks te handhaven, dan is het niet minder gezind om die der kroon in stand te houden; elke poging om die te verkorten, zal het alzoo pligtmatig te keer gaan met al de middelen, welke de op hetzelve verstrekte magt het verleent.

Nadat de president van het nieuwe ministerie in de zitting der rijksvergadering van heden zijn programma had medegedeeld, ontwikkelt de heer *Kirchmann* zijne interpelatie, betreffende de benoeming van den generaal *Wrangel*, waarvan wij den inhoud reeds mededeelden. De president der ministers *v. Pfuel* antwoordt daarop onder anderen, dat de aanleiding tot de overdragt van het opperbevel van *Wrangel* zeer eenvoudig was, daar er een hoofd moest zijn voor de verschillende korpsen, die in deze stad en in den omtrek liggen. Dat te Berlijn zoovele troepen vereenigd waren ontstond daaruit dat Berlijn beschouwd kan worden als het middenpunt van alle spoorweg-liniën en men van daaruit met den meesten spoed troepen verzenden kan naar de punten, waar zulks noodig geacht werd: eene voorzorg welke in de tegenwoordige omstandigheden minder dan ooit, verzuimd mogt worden. Voorts zegt de minister, ten aanzien van *Wrangels* proclamatie, dat deze slechts heeft willen uitdrukken, dat hij alleen op verzoek van de burgerwacht handelen zal.

Daarmede was de interpellatie afgeloopen, en nu ontwikkelde *Waldeck* zijn voorstel *bij urgentie*, om door de vergadering *Wrangel* te doen uitnoodigen, onmiddellijk zijne legerorder in te trekken. De urgentie van dat voorstel werd echter met 202 tegen 139 stemmen verworpen. *Blums* voorstel daarentegen, betreffende de gebeurtenissen te Frankfort, werd met eene overgroote meerderheid van stemmen aangenomen.

— Tot gisteren middag zijn aangemeld, als door de cholera aangetast, 1523 personen; tot heden middag kwamen daarbij 31, totaal 1554 personen. Daarvan zijn gestorven 917, genezen 243 en onder behandeling gebleven 394 personen.

ENGELAND.

Londen, 23 *sept.* Jl. donderdag namiddag ten 3 ure verliet lord *George Bentinck* te voet zijn buitenverblijf Welbeck Abbey om zich te begeven naar Thoresby-park, de woonplaats van graaf *Manvers*, waar hij op een diner genoodigd was. Dewijl hij niet op de partij verscheen, liet men naar hem zoeken, en eerst ten 9 ure in den avond vond men hem op het voetpad, waar hij blijkbaar ten gevolge eener beroerte plotseling overleden was.

FRANKRIJK.

Parijs, 22 *sept.* De militaire commissiën hebben gisteren hare werkzaamheden geëindigd. Gedurende de beide maanden harer zitting hebben zij meer dan 12,000 processtukken onderzocht, betrekking hebbende op nagenoeg evenveel beschuldigden. Een zeker aantal beschuldigden is onmiddellijk op vrije voeten gesteld, zoodat er nog 10,838 personen ter vonnissing bleven. Hiervan zijn later nog 6267 in vrijheid gesteld, 4316 tot deportatie veroordeeld en 255 personen naar de krijgsraden verwezen. Van de tot deportatie veroordeelden zijn thans 2700 reeds in zee en bevinden zich nog 1600 in de forten.

— Gisteren trokken eenige benden werklieden langs de boulevards, onder het zingen van den Marseillaanschen marsch en het aanheffen van den kreet *leve Raspail!* De politie heeft er zich echter niet mede bemoeid.

— Te Rome liep het gerucht, dat het ministerie zijn ontslag had gegeven. Er was sprake, dat de heer *Rossi* aan het bestuur zoude komen. Ook sprak men van nieuwe kuiperijen van *Bonaparte*, Prins *van Canino*, die zich als de wettige erfgenaam van den Koning van Rome beschouwt. Bologna verkeerde in eene hevige gisting; men was er voor ongeregeldheden beducht.

ITALIE.

Rome, 20 *sept.* Uit Napels wordt van den 12den geschreven, dat daar wel rust heerschte, doen alleen ten gevolge van de strengste en willekeurigste maatregelen, en dat men, uit de gezindheid der bewoners van die hoofdstad zoowel als die van den omtrek, opmaken kan, dat het weder eerlang tot eene bloedige botsing komen zal.

Binnenlandsche Berigten.

's Gravenhage. 23 *sept.* Z. M. heeft onlangs bekrachtigd de statuten der *Zeil- en Roei-vereeniging*, die te Amsterdam is opgerigt. Tevens heeft het den Koning behaagd, het beschermheerschap over de vereeniging, dat Hoogstdenzelven was aangeboden, aan te nemen.

— Den 5den dezer heeft de arrondissements-regtbank te dezer stede opgemaakt het volgende drietal kandidaten, ter vervulling der opengevallene betrekking van kantonregter te Delft; en zulks ter vervanging van wijlen den heer mr. *S. Roosendaal*, als de heeren: 1o. mr. *S. Hartog Heys*, plaatsvervangend kantonregter aldaar; 2o. mr. *C. E. Overgaauw Pennis*, griffier van dat kantongeregt; en 3o. mr. *H. P. J. Tollens*, kantonregter te Noordwijk.

— Men verneemt, dat er ook omstreeks 80 man van het regiment lansiers en van de rijdende artillerie, die alhier in garnizoen liggen, voor de Oost-Indiën dienst hebben genomen.

— De tijdelijke minister van Finantiën heeft, bij annonce van 22 dezer, met verwijzing tot vroegere aankondigingen, ter kennisse van de belanghebbenden gebragt, dat gedurende de maanden october, november en december aanstaande, en niet langer, ten kantore van de betaalmeesters in de arrondissementen, de voldoening zal geschieden der pensioenen ten laste van den Staat, loopende over de derde drie maanden dezes jaars; zullende gezegde betaling aanvang nemen op woensdag 4 october eerstkomende en voorts over opgemeld tijdvak, dagelijks, uitgezonderd zon- en feestdagen.

Zwolle, 21 *sept.* Met genoegen deelen wij de volgende uitkomsten mede der boekweit- en aardappelvelden, die wij in een voornaam gedeelte dezer en naburige provinciën, Drenthe en Gelderland hebben gadegeslagen. De boekweit, waarvoor nog al eenige vrees bestond door de harde winden, waardoor het zaad konde afgewaaid zijn, heeft noch in de veenen, noch op de gewone bouwhoeven iets geleden; dezelve is zoo rijk geladen en zoo zwaar van korrel dat er sedert 1834 zulk een verbouw niet geweest is, de landman dorscht een geheel mud en enkel nog meer van de vim, d. i. 104 garven. De boekweit heeft ook bijna altijd gunstig weder gehad, namelijk een droog voorjaar, vochtigen zomer den bloeitijd en heerlijk droog weder in het rijpen; zonder twijfel zal de prijs van dit belangrijk levensmiddel moeten dalen, als weldra de landman kan wachten om te dorschen.

De aardappel is dit jaar een zonderling verbouw. De uitkomsten zijn bij de landbouwers onderling zeer verschillend. De ijverige en kundige landbouwer heeft soms een sober verbouw, terwijl zijn onachtzame buurman zich op voordeelige uitkomsten beroemen mag. Dit verschijnsel heeft zich geopenbaard gedurende het tijvak der ziekte van 1846 tot 1848.

Over het algemeen kan men echter aannemen, dat de aardappelen een gemiddeld verbouw op zullen leveren, misschien de helft minder dan in 1847, doch ook de helft meer dan in 1845.

De verrotting, die op sommige plaatsen heerscht, gaat niet verder voort en het is derhalve zeker dat er geen gebrek aan dit levensmiddel zal komen, wanneer door Engeland niet drukker wordt opgekocht dan op dit oogenblik geschiedt.

De gezondheids-toestand van den veestapel in ons gewest is allergunstigst, zeer enkele gevallen van longziekte uitgezonderd. De prijzen die voor het aan de hand zijnde dragtig vee worden betaald is buitengewoon; velen worden er met graagte gekocht en ook velen naar buitenslands vervoerd.

De vette varkens gelden 38 en 40 cents ruw het pond. De mageren zijn zeer duur.

De paarden, van alle soort, zijn hoog in prijs; een gevolg van de leverantiën van in- en buitenslands.

Nooit heeft de landman gunstiger tijd voor den afzet van alle soort van vee gehad; het oefent dan ook eenen zeer weldadigen invloed uit op alle andere takken van bestaan, die kwijnende zijn.

(*Amst. Ct.*)

Arnhem, 25 *sept.* Men leest in *de Tijd*:

»De vraag van den dag is en blijft natuurlijk: Wat zal de dubbele Kamer doen? Wij hebben reeds vroeger de hoop te kennen gegeven, dat zij de ontwerpen van herziening zal aannemen; niet omdat wij zoo bijzonder met die ontwerpen zijn ingenomen, niet omdat wij vreezen, dat eene verwerping der voorstellen aan verkregen regten schadelijk zoude zijn; die hoop hebben wij alleen geuit in het belang des vaderlands, met opoffering van eigen inzigten, van eigen begrip van regt en vrijheid, van eigen verwachtingen.

»De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* heeft in een drietal artikelen en ook het *Handelsblad* heeft in zijn artikel van heden de *Arnhemsche Courant* bestreden, die genoegzaam alleen in de pers er op aandringt dat de voorstellen van grondwet mogen worden verworpen. De *Arnhemsche Courant* bezigt daarvoor twee argumenten. In de eerste plaats, dat de herziening gebrekkig en verre is van te beantwoorden aan de verwachtingen, die men der natie had geopend; en in de tweede plaats, omdat zij van eene eventuëele verwerping tot eindresultaat voorziet eene ruimer en volkomener herziening, dan die thans is aangeboden.

»Wat haar eerste argument betreft, het is zeer gegrond, en de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* verliest er zijn tijd en zijn arbeid aan, om hare Arnhemmer zuster tot andere denkbeelden te brengen. Het valt, wel is waar, niet te ontkennen, dat de

herziening vele en groote verbeteringen bevat, dat een geheel ander stelsel van regering vormt, en hare gevolgen eene geheel nieuwe rigting aan de natie geven zal, als er blijft gewerkt worden om den volksgeest op te wekken tot deelneming in de belangen des lands. Maar het is niet minder waar, dat behalve het regt van de drukpers-vrijheid en de regtstreeksche verkiezingen voor de leden der Tweede Kamer, der Provinciale Staten en gemeentebesturen, alle overige beginselen zoo plooibaar in de grondwet liggen uitgedrukt, dat zij gelegenheid geven tot den grootstmogelijken willekeur aan elk bestuur, dat zich eene parlementaire meerderheid zal weten te vormen. De minderheid is door de grondwet niet beschermd tegen het misbruik, dat de meerderheid kan en zal maken van hare overmagt; integendeel, met de wet onschendbaar te verklaren, ook dan als zij mogt in strijd zijn met de grondwet, zal men die meerderheid hebben aangemoedigd tot misbruik, omdat men haar daardoor almagtig heeft verklaard. De ontwerpen van grondwet zijn dus verre van te voldoen aan elks regtmatige verwachting.

»Het tweede argument is naar onze wijze van zien niet minder geldig. Als de dubbele Kamer het onverstand mogt hebben, van de aangeboden wetsontwerpen af te stemmen, dan kan daarvan geen ander gevolg zijn, dan dat onze regten en vrijheden ruimer en veiliger in de grondwet zullen worden opgenomen. De verwerping zou een schok geven aan de publieke opinie, die in haren kamp tegen het behoud veel verder zou gaan, dan men schijnt te verwachten. Het *Handelsblad* zelve, dat die meening bestrijdt, vreest voor de gevolgen eener verwerping, die al ligtelijk een onrustigen toestand zou kunnen veroorzaken, schadelijk vooral voor het behoud en zijne beginselen. Het behoud heeft nooit kans om in troebel water te visschen; deze behoort vooral aan de mannen van wanorde.

»Als wij dan onze toestemming geven tot het voorstel van herziening, ten spijt van hare gebrekkigheid, en ten spijt van onze betere verwachtingen bij eene eventueële verwerping, wij doen het alleen, omdat wij de kans noch willen, noch mogen wagen, dat mannen van wanorde haar bezigen tot beroering en hare heillooze gevolgen. En het is dit gevaar alleen, dat de *Arnhemsche Courant* in hare beschouwingen over het hoofd ziet.

»Wij vertrouwen, dat de dubbele Kamer meer doorzigt zal bezigen, dan de *Arnhemsche Courant* ten deze vertoont te bezitten, en dat zij bij de politieke beschouwingen niet uit het oog zal verliezen, wat het *Handelsblad* heden aanmerkt, dat de materiëele, finantiëele en koloniale belangen eene spoedige afdoening van het werk der grondwets-herziening vorderen."

(Wij gelooven dat de vrees voor »mannen van wanorde," door den *Tijd*, als motief voor het aannemen, ook der onvolledige en gebrekkige herzienings-ontwerpen, aangevoerd, ijdel is. In Frankrijk waar de meest anarchistische en communistische partijen de maatschappij doorwoelen, moge zulk eene beweegreden gelden. Maar bij ons bestaat geene *partij* die wanorde wil; wij ten minste kennen noch de leiders, noch de organen, van zoodanige partij. De progressisten in Nederland behooren allen tot de partij der *constitutionneele monarchie;* zij willen *organisatie* en eene stevige vestiging van dien regeringsvorm; eene vestiging voor langer dan voor heden en morgen. Daarom ook dringen wij er zoozeer op aan, dat men zich thans niet maar van die herziening *afmake*, en een charter zamenflanse, dat de kiem van ontbinding reeds bij de geboorte met zich draagt. Wij moeten nu voor goed, en voor lang van de herzienings-quaestie af zijn. Juist omdat wij thans noch voor de reactionnairen, noch voor de revolutionnairen bevreesd behoeven te zijn, moet men niet blindelings en zonder oordeel des onderscheids, alles opslokken wat de ministers gelieven op te disschen. Eene grondwet die, reeds vóór zij in werking is getreden, teleurstelt, kan nooit eene nationale kracht zijn.)

— Men leest in de *Staats-Courant* het volgende voorloopig verslag van den oogst in de provincie Overijssel, gedurende het jaar 1848.

De tarwe, hoewel in dit gewest weinig verbouwd wordende, heeft, waar zij verbouwd is, een tamelijk gewas opgeleverd, en is redelijk geslaagd. In het vierde district dezer provincie (Kampen en omstreken) zal de oogst, wat de quantiteit betreft, wel voldoende zijn, doch de qualiteit zal misschien wel iets te wenschen overlaten, aangezien het gewas door de aanhoudende regens niet droog genoeg heeft kunnen ingehaald worden. In het zesde district is het echter uitmuntend geslaagd, even als in het vorige jaar, terwijl het aldaar voortdurend zonder tegenspoed was.

De rogge is in alle deelen der provincie zeer goed gelukt; de quantiteit en qualiteit van het koren laten niets te wenschen over. Vooral de vroege rogge, welke onder gunstige omstandigheden werd ingeoogst, is deugdelijk, terwijl daarentegen de late rogge eenigzins van de aanhoudende regens heeft geleden. Over het algemeen kan men echter het gewas als zeer gunstig beschouwen; het is zelfs op sommige plaatsen niet minder voordeelig uitgevallen dan in het jaar 1847.

Het verbouw der garst was over het algemeen goed, doch het regenachtige weder van den nazomer, en de aanhoudende droogte in den voorzomer, hebben op sommige plaatsen vooral aan de zomergarst eenig nadeel toegebragt, terwijl de wintergarst eene matige opbrengst gaf.

De haver heeft een goed gebouw opgeleverd en is over het algemeen zeer voldoende. Op de hoogere gronden heeft het gewas veel van de droogte in den voorzomer geleden, terwijl weder op lagere gronden het verbouw als bijzonder goed wordt gesteld en vrij zwaar schijnt te zijn. Ook heeft het bij den oogst veel geleden door wind en regen.

De boekweit laat niets te wenschen over, de akker heeft veel afgeleverd, het gewas is lang van stroo en zeer goed geladen; terwijl hierbij nog het vooruitzigt bestaat, dat dit graan goed zal worden ingeoogst, waardoor zijne waarde niet zal verminderen. De opbrengst der zandboekweit wordt gerekend op 25 à 30 Nederlandsche mudden per bunder.

De veenboekweit staat nog te velde, doch belooft mede een overvloedigen oogst.

De vlasteelt is redelijk wel uitgevallen, op de hoogten echter minder; deze teelt gaat in dit gewest van jaar tot jaar achteruit.

De erwten hebben veel van de menigvuldige regens geleden, doch schijnen niet te min een goed verbouw te zullen leveren.

De paardeboonen schijnen goed te zijn geladen, en beloven alzoo een voordeelig resultaat. Aan de Dedemsvaart neemt de cultuur van dit gewas meer en meer toe; het is aldaar in dit jaar bijzonder goed uitgevallen.

Mei-knollen zijn er weinig verbouwd; de stoppel- of rogge-knollen komen goed op, ofschoon men op sommige plaatsen vreest, dat het toeslaan van den grond door slagregens aan den groei nadeelig zal zijn.

De wortelgewassen schijnen overal een vrij goed gewas te zullen geven.

De mei- of zomer-spurrie is mislukt; de late of herfst-spurrie komt goed voor den dag.

De klaver heeft eene ruime opbrengst gegeven, ofschoon zij op hooge landen van de droogte geleden heeft.

Gras en hooi zijn over het algemeen overvloedig geweest, ofschoon op de hoogere streken en hoogere landen het gewas van de droogte geleden heeft en in de lagere landerijen en polders veel schade door de plasregens is veroorzaakt, waardoor het hooi aldaar bedorven is, en het gebruik van de weiden en het etgroen heeft moeten ophouden, zoodat in een paar gemeenten gebrek aan gras is.

Het rundvee was over het algemeen gezond, en is goed gegroeid; de prijzen van het vee zijn hoog, vooral van het dragtige; men nam veelal waar, dat de beesten niet dragtig werden, doch men wist niet, waaraan dit toe te schrijven; hier en daar klaagde men ook over blaauwe melk, waardoor minder boter werd gewonnen. Over het algemeen was de opbrengst der boter voldoende, zoo wat quantiteit als qualiteit betreft; de prijs was goed en vast, ofschoon hij minder dan in het vorige jaar, en sedert eenigen tijd dalende geweest is. De besmettelijke longziekte blijft onder Genemuiden, Zwolle en Zwollerkerspel heerschen, zonder echter eene buitengewone uitbreiding te hebben verkregen. Ook is deze ziekte uitgebroken op éénen stal onder Giethoorn.

De vruchtboomen hebben weinig afgeleverd; appelen zijn er bijna niet gegroeid, peren zeer weinig, pruimen matig, alle soorten van struikbeziën overvloedig.

Mengelwerk.

Varia.

's Gravenhage, 19 *september*.

De Belgische diplomatie heeft een nieuw voordeel op ons behaald.

Men leest in den Belgischen *Moniteur*:

»De volgende ordonnancie is den 16den augustus »1848 uitgevaardigd:

»»ORDONNANCIE.

»»Overwegende dat het ministerie van Finantiën »»den 10den dezer maand heeft besloten,

»»dat *vrijstelling van het regt van doorvoer* verleend zal worden aan de koopwaren, die, over »»den Belgischen Rijn-spoorweg te Keulen aangekomen, van daar in transit over Passau en over »»water worden vervoerd, gebruik makende van »»het kanaal tusschen den Mein en den Donau, of »»*vice-versa*, op dezelfde wijze als zulks plaats had »»op de vaart over Emmerik:

»»Zoo worden de tol-kantoren, hierbij in kennis »»gesteld van deze gelijkstelling van doorvoer over »»den Belgischen Rijn-spoorweg met die der Nederlanden te water; zij hebben er zich stiptelijk naar »»te gedragen en zullen er kennis van geven aan de »»expediteuren onder hun ressort.

»»Voor gelijkluidend afschrift:
»»de secretaris der administratie van het
»»Lodewijks-kanaal,
(*geteekend*) »»MINDLER"".

»Hieruit blijkt, dat de verzendingen tusschen België en Oostenrijk, van wege het Zollverein nog »slechts aan een doorvoerregt van een halven *Silbergrosschen* (*drie centen*) per centner onderhevig »zijn, voor den afstand van Herbesthal tot aan den »Rijn, overeenkomstig het traktaat van 1 september »1844; onder elk ander opzigt zijn de koopwaren »over den Belgischen spoorweg, in Duitschland ingevoerd, *op den waterweg van den Rijn tot den* »*Donau, volkomen gelijk gesteld* met de koopwaren »die uit Holland over Emmerik komen."

Ziedaar de resultaten van onze diplomatie in Duitschland! Ziedaar wat het zegt stroomannen tot ministers van Buitenlandsche Zaken te hebben.

———

De aandacht, afgeleid door de veelvuldige wendingen der Fransche revolutie, vestigt zich thans weder meer en meer op Duitschland, waar de omvattendste vraagstukken worden behandeld, waar een ontzaggelijk werk van hernieuwing is ondernomen. Terwijl de Nationale Vergaderingen van Weenen en Berlijn haar onbepaald gezag willen doen gelden tegenover pogingen, welke zij als reactionnair beschouwen, matigt zich de Frankforter Nationale Vergadering aan, de grenzen der Staten te verzetten, en verklaart zij de leer van Duitschlands eenheid, zonder zich daarbij om de natuurlijkste hindernissen te bekommeren.

Die eenheid van Duitschland, ja, is eene aloude en eerwaardige overlevering, welke men kan doen opklimmen tot KAREL *den Grooten*, den veroveraar en beschaver van het heidensch en barbaarsch Germanië. Zij grondde zich vervolgens op het overwigt, 't welk de Germaansche stam, erfgenaam van het Westersche rijk, op den Romanischen stam verwierf. In de middeneeuwen zag zich de Duitsche eenheid vertegenwoordigd in den Keizer, aanvankelijk beroepen door de volksstem, later gekozen door het zevental keurvorsten. Na de middeneeuwen, zet zich die eenheid, hoewel allengs in gezag verminderd, voort, onder het erfelijk hoofd des huizes van Oostenrijk. De hervorming bragt het Duitsche rijk den eersten slag toe; de dagen van FREDERIK II, den vertegenwoordiger der militaire monarchie, welke zich in het Noorden verhief, deed het gothische gebouw der middeneeuwen schudden; eindelijk kwam NAPOLEON, die het overhoop wierp. De Keizer van Duitschland daalde af tot Keizer van Oostenrijk; het aloude rijk, verbrijzeld, verdeeld, verbrokkeld, zag, op zijne puinen, en als eene aanhoudende bedreiging, het Rijnverbond ontstaan. Maar NAPOLEON, op zijne beurt geveld, sleept in zijnen val den anti-Germaanschen Bond, zijne schepping, mede. Wat deed men toen tegenover de twee mogendheden die elkander de suprematie van Duitschland betwistteden, Oostenrijk in het zuiden, Pruisen ten noorden? Men transigeerde door de oprigting van den Duitschen Bond, wiens verkondigd doel de buiten- en binnenlandsche zekerheid van Duitschland, de onafhankelijkheid en onschendbaarheid der Staten zou wezen. Eene Bondsvergadering, door de twee voorname mogendheden beheerscht, nam de plaats in des Keizers, te Frankfort aan den Main.

Een monarchisch Duitschland was alzoo aan het feodale Duitschland opgevolgd; die staat van zaken duurde tot in den aanvang dezes jaars; toen kwam een constitutioneel en democratisch Duitschland aan de beurt. Het absolutismus, te Weenen en te Berlijn vertreden, kon te Frankfort niet blijven voortduren. De Bondsdag, vertegenwoordiger der regeringen, maakte plaats voor een parlement, ter vertegenwoordiging der volken. Die vergadering had eene schoone roeping. De verschillende belangen der Overrijnsche volken om gemeenschappelijke beginsels te vereenigen; eene eenvormige wetgeving daar te stellen; de Duitsche natiën te vereenzelvigen; eene centrale magt te gronden, wier karakter bemiddelend zijn moest en die geene billijke gevoeligheid mogt krenken; den algemeenen vrede te bevestigen, en zorgvuldig alle aanvallende houding te vermijden, zoodanig was de taak van het Frankforter Parlement.

De Duitsche Nationale Vergadering aanvaardde die taak; vol stoutheid, vervuld met grootsche denkbeelden, bezield met eene geestdrift, welke de lange verdrukking van het democratisch beginsel ligtelijk verklaart. De beraadslagingen over de inleiding der constitutie droegen den stempel van waarlijk vrijzinnige en voortuitgaande bedoelingen; doch wat vooral opmerking verdiende, het was dat, te midden van zooveel stelsels, die zich wilden doen gelden, van zooveel denkbeelden in botsing, eene meerderheid zich aldra zette, die meestal de praktische en gezonde denkbeelden bovendrijven deed. De republikeinsche minderheid werd overwonnen door de oprigting van een vertegenwoordigend constitutioneel regeringsstelsel en de verkiezing van den Aartshertog JAN VAN OOSTENRIJK, wiens opregtheid en gematigdheid ernstige waarborgen opleverden.

Ongelukkiglijk toont het Frankforter Parlement van nieuws, hoe gevaarlijk het is ook met een goed beginsel dweeperij te drijven; gelijk het zulks thans doet met het beginsel van *Duitsche eenheid*. Het zou zeker fraai mogen heeten, de voordeelen op te heffen, welke de Zwaben van de Saksen en Wenden scheiden; maar nog behoorde men daarbij geene regtmatige gevoeligheid te krenken door overijlden spoed, die blootelijk van onervarenheid getuigt, en door eene zekere stroefheid, die eene strekking naar overheersching verraadt. De verklaring van Limburgs inlijving, in spijt van alle, zoowel op traktaten als op historische feiten gegrond, regt; dan het besluit van 5 september, betrekkelijk den wapenstilstand van Malmoë, zijn weinig geschikt om de vergadering

geacht en sterk te maken. Zij hebben bu ten Duitschland ongerustheid gewekt, terwijl zij tevens het Pruisisch gevoel krenkten. Er is thans stroefheid tusschen Parijs en Frankfort; ontevredenheid te Berlijn; inmiddels dat de Londensche bladen de Frankforter vergadering onverbloemd smalen.

Het Parlement van Frankfort schijnt zich te vergissen omtrent de gesteldheid van Pruisen. Het leent welligt te gretig oor aan de vereenigingskreten der Rijnprovincie, en houdt niet genoeg in het oog dat het gevoel van Pruisische nationaliteit overwigtig is in de oude provinciën der monarchie, in Brandenburg en het eigenlijk gezegde Pruisen. Nu moge het niet zeer moeijelijk zijn, aan kleine staten de wet te stellen en zonder beroep over hun lot uitspraak te doen; maar kan men verwachten, dat een Staat van zestien millioen menschen eenen zelfmoord bega? Pruisen heeft reeds veel opofferingen gebragt; meer te vorderen, zou noodeloos gewigtige bezwaren tarten zijn.

De oude wedijver tusschen het zuidelijk en het noordelijk Duitschland, tusschen de Oostenrijkers en Pruisen heeft niet opgehouden; maar een ieder, alvorens de gebeurtenissen van maart, zou hebben voorzien aan wie het overwigt definitivelijk zou toekomen.

De schrijver van een werk over den staatkundigen en maatschappelijken vooruitgang van Pruisen, duidde den staat van zaken niet geheel onjuist aan: »Ten huidigen dage — zeide hij — verheft zich »Pruisen, in den vrede, door vlijt, gelijk het zich, »in den oorlog, door zijne krijgshaftigheid had ver»heven; het is het land van orde en volharding. »Het Tolverbond verschafte het een handelsrijk, »welks scepter het voert; de spoorwegen, die alle »uit deszelfs hoofdstad uitgaan, omvangen het Ger»maansch ligchaam met een net van levensaderen, »waarvan Berlijn het hart is. Het trekt Duitschland »allengs aan zich, door de centralisatie van denk»beelden en belangen, en het beheerscht het door »een veel onweerstaanbarer gezag dan dat van zege»vierende wapenen; de politische assimilatie zal het »werk voltooijen." Wat mij betreft, ik kan niet gelooven dat Pruisen de zelfverloochening, welke men het opleggen wil, aannemen zal. Door zijne afgevaardigden werkt het mede tot de daarstelling van een constitutionneel en democratisch Duitschland, maar niet zonder voorbehoud van zijne nationaliteit en bijzondere roeping.

Om de klippen die zich voordoen te ontgaan, behoort het Frankforter Parlement noodzakelijkerwijze rijper overleg en meer voorzigtigheid bij zijne beraadslagingen te bezigen. Zijne stelling zou zeer moeijelijk worden van den dag af dat het zich als geïsoleerd zou bevinden tusschen het ongeruste Frankrijk en het vertoornde Pruisen. Dit vergete het niet.

Ingezonden Stukken.

Dubbele Kamer. — Rust. — Orde.

Men wil rust, men wil orde. — Wij willen die met u, — maar omdat wij haar willen, wenschen wij, zonder overhaasting, uit volle overtuiging, slechts aan te nemen, *wat goed* en *duurzaam* zijn kan, en de waarachtige belangen van volk en Vorst bevorderen.

Gij wilt, dat er geene gelegenheid gegeven worde, dat, gelijk heden in andere landen, de kracht der bajonnetten aan de stuiptrekkingen der onderdrukking en der ellende des volks worde tegengesteld? — Gij zijt met ons overtuigd, dat die bajonnetten nooit anders dan de rust der vrees en het stilzwijgen der dwingelandij kunnen verzekeren? — Gij stemt zeker met ons in, dat het volk geene woedende hoop is van beesten, die men moet ketenen? — Altijd kalm en gematigd, wanneer dat volk inderdaad vrij is, is het slechts hevig en woedend onder de regeringen, die het zouden willen kluisteren, om het regt te hebben, het te verachten.

Welaan, gij hebt het thans in uwe handen, om, door op eene wettige wijze eene goede grondwet daar te stellen, het geluk van bijna drie millioenen menschen te bevorderen. — Nu of nimmer is het tijd, om eene goede constitutie te vestigen, welke een bolwerk zijn moet tegen ministeriëele willekeur, — de vereeniging bevorderen aller geestkrachten, tot volmaking onzer wetten, tot afschaffing van misbruiken, — vermindering van belasting, — vereenvoudiging en spaarzaamheid in de finantiën, — zachtheid in de straffen, — orde en inkrimping in ons regtswezen, — opbeuring van handel en nijverheid, — in een woord tot uitbreiding moet strekken van dat groote stelsel van vrijheid, hetwelk zich vestigende op de grondslagen der vrije verkiezingen voor de gemeente-besturen, zich trapsgewijze verheft tot het gewestelijk bestuur, om in de vergadering der Staten-Generaal nog meerdere volmaaktheid te bekomen. Wanneer men overweegt, al hetgeen uit de wedergeboorte als het ware van Nederland moet voortvloeijen, dan begrijpt men, dat het de grootste der misdaden, — de meest verachtelijke aanslag tegen de natie zijn zoude, zich te kanten tegen hare hoogere bestemming, en haar terug te stooten in den afgrond, in welken het onder het gewigt van al te drukkende lasten zoo lang neergebogen lag.

Dat geene vrees van TEGENWOORDIGE OMSTANDIGHEDEN, — dat ministeriëele kinderspook voor zieke verbeeldingen! — u weerhoude, naar eed en pligt, met het oog alleen op de u voorgelegde wetsontwerpen, te handelen. — Men roept u toe: CATILINA is voor de poorten en gij raadpleegt nog! — Zie om u, en er is noch CATILINA, noch Rome, noch gevaar, noch oproerige partijen, — maar wel het *bankroet*, — het *afzigtelijke bankroet*, — dat u aangrijnst, en u zeker verslinden zal, wanneer gij thans geene vereenvoudiging, geene spaarzaamheid, bij de herziening der grondwet, weet daar te stellen. — Dat bankroet alléén bedreigt u, ... uwe bezittingen; ..... uwe eer ..... En gij zoudt aarzelen?

's Hage, den 22sten september 1848.

J. J. VAN HEES VAN BERKEL

Advertentiën.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 25 Sept. 0 El 8 Palm 5 Duim; gew. 0 D. gev. 3 D[...]

NEDERLANDSCHE RHIJN-SPOORWEG.

UREN VAN VERTREK VOOR DE WINTERDIENST.

Beginnende den 1sten October 1848. Van *Amsterdam* naar *Utrecht* en *Arnhem*:

Van Amsterdam	Van Abcoude.	Van Loenen—Vreeland.	Van Nieuwersl.	Van Breukelen.	Van Maarsen.	Van Utrecht of aankomst aldaar.	Van Zeist—Drieberg.	Van Maarsberg	Van Veenend.	Van Ede.	Van Wolfhezen.	Aankomst te Arnhem.
U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.
7 45	8 03	8 14	8 23	8 31	8 40	8 55	9 13	9 30	9 53	10 7	10 20	10 35
11 55	12 13	12 24	12 33	12 41	12 50	1 5	1 23	1 40	2 3	2 17	2 30	2 45
5 27	5 45	5 56	6 5	6 13	6 22	6 37	6 55	7 12	7 35	7 49	8 2	8 17

Van *Arnhem* naar *Utrecht* en *Amsterdam*:

Van Arnhem.	Van Wolfhezen	Van Ede.	Van Veenend.	Van Maarsberg	Van Zeist—Driebergen	Van Utrecht of aankomst aldaar.	Van Maarsen.	Van Breukelen.	Van Nieuwersl.	Van Loenen—Vreeland.	Van Abcoude.	Aankomst te Amsterdam
U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.	U. M.
7 10	7 25	7 38	7 52	8 15	8 32	8 50	9 5	9 14	9 22	9 31	9 42	10 —
11 30	11 45	11 58	12 12	12 35	12 52	1 10	1 25	1 34	1 42	1 51	2 2	2 20
3 35	3 50	4 3	4 17	4 40	4 57	5 15	5 30	5 39	5 47	5 56	6 7	6 25

Het Hoofdbestuur der Nederlandsche Rhijn-Spoorweg-Maatschappij,
L. J. ENTHOVEN, President.
Ter Ordonnantie van hetzelve,
J. C. S' JACOB, Secretaris.

Te Arnhem, bij G. J. THIEME, Boekdrukker[...]

A°. 1848. DINGSDAG, 26 SEPTEMBER. N° 230.

HAAGSCHE BERIGTEN.

BIJBLAD TOT DE ARNHEMSCHE COURANT.

Binnenlandsche berigten.

's Gravenhage, 25 September.

Z. M. de Koning heeft onlangs bekrachtigd de statuten der *zeil- en roei-vereeniging*, welke te Amsterdam is opgerigt. Tevens heeft het Z. M. behaagd, het hem aangebodene beschermheerschap over die vereeniging aan te nemen.

— Naar men verneemt zal op heden bij Z. M., aan het paleis in het Noordeinde, een groot diner plaats hebben, waaraan deel zullen nemen de ministers en vele leden der Staten-Generaal.

— Aanstaanden Woensdag zal er door Z. M., in hoogstdeszelfs paleis in het Noordeinde, een tweede diner van 90 couverts worden gegeven. Onderscheidene ministers en een aantal gewone en buitengewone leden der Tweede Kamer, zijn uitgenoodigd aan dien maaltijd deel te nemen.

— Bij besluit van den 11 dezer, is de luitenant ter zee 1ste klasse *J. May*, kommandant van Zr. Ms. stoomschip *Phoenix*, benoemd tot adjudant bij Z. K. H. prins *Hendrik*.

— Bij besluit van den 19 dezer heeft Z. M. vastgesteld het berigt eener geldleening van *f* 500,000, uitmakende de 5de serie der negotiatie van *f* 8,000,000, tot goedmaking der kosten van de droogmaking van het Haarlemmermeer, ingevolge de wet van den 22 Maart 1839 (*Staatsblad* n°. 7). — Bij dit berigt wordt bepaald, dat de beschikking over de overblijvende *f* 500,000, tot aanvulling van voorschreven kapitaal, in het jaar 1848 niet zal plaats hebben. De interest à 5 per cent in het jaar zal beginnen te loopen met den 1 Julij jl. De inschrijvingen zullen geopend zijn van den 2 tot en met den 4 October aanstaande. De inschrijvers zullen gehouden zijn, vóór op den 15 October, 10 per cent van hunne aangenomene inschrijvingen te storten, waarvoor quitantien zullen worden afgegeven, die bij het voldoen van den laatsten termijn als contant zullen aangenomen worden. Het eerste fournissement zal geschieden vóór of op den 1 November aanstaande, 50 per cent, het tweede vóór of op den 15 December aanstaande, 50 per cent. Aan de gepatenteerde makelaars en commissionairs in effecten wordt voor provisie of courtagie ¹/₄ per cent toegekend.

— Het heeft H. K. H. mevrouw de prinses *van Oranje* behaagd, aan den heer *H. van Royn Cz.*, die zich met den heer *M. Born* heeft geïnteresseerd voor de in behoeftige omstandigheden verkeerende huisgezinnen van *van Straten* en *van Balen*, en tot dat einde eene loterij hebben ontworpen, als prijs daarvoor te doen toekomen eene groote en sierlijk bewerkte vaas.

H. K. H. heeft nog aan de diakenen der Nederduitsch-Hervormde gemeente te 's Hertogenbosch toegezonden een zeer fraai bronzen standbeeld, voor eene loterij van verschillende voorwerpen, ten behoeve der verarmde ledematen van genoemde gemeente.

— Z. K. H. prins *Hendrik* is van het Loo in deze residentie teruggekeerd.

— Z. K. H. prins *George* van Pruissen, die eenigen tijd alhier heeft doorgebragt, heeft dezer dagen deze residentie verlaten en zich naar Berlijn begeven.

— De maaltijd, die morgen, Woensdag, in het *Hôtel den Ouden Doelen*, door den president der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, in dubbelen getale vergaderd, zou worden gegeven, is, ten gevolge van opgemeld diner bij den Koning, uitgesteld tot aanstaanden Woensdag. Het zal voor 130 couverts worden ingerigt.

— De afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten Generaal hebben zich heden wederom bezig gehouden met het verder onderzoek over de ontwerpen tot herziening der Grondwet. Gelijk men weet, heeft dit ook eergisteren plaats gehad. Door de ijverige behandeling dezer gewigtige aangelegenheid, wordt het verslag deswege spoedig te gemoet gezien.

— De tijdelijke minister van finantien heeft, bij annonce van den 22 dezer, met verwijzing tot vroegere aankondigingen, ter kennisse van de belanghebbenden gebragt, dat, gedurende de maanden October, November en December aanstaande en niet langer, ten kantore van de betaalmeesters in de arrondissementen de voldoening zal geschieden der pensioenen ten laste van den Staat, loopende over de derde drie maanden dezes jaars; zullende gezegde betaling aanvang nemen op Woensdag, den 4 October eerstkomende, en voorts over opgemeld tijdvak, dagelijks, zon- en feestdagen uitgezonderd.

— De arrondissements-regtbank te 's Gravenhage heeft het volgende drietal kandidaten opgemaakt, ter vervulling der opengevallene betrekking van kantonregter te Delft, ter vervanging van wijlen den heer Mr. *S. Roosendaal*, als: 1o. Mr. *S. Hartog Heys*, plaatsvervangend kantonregter aldaar; 2o. Mr. *C. E. Overgauw Pennis*, griffier van dat kantongeregt, en 3o. Mr. *H. P. J. Tollens*, kantonregter te Noordwijk.

— In deze residentie is aangekomen en aan het Hôtel *la Grande Cour Impériale* afgestapt de heer *H. Faye*, consul-generaal in Noorwegen, en de heer Mr. *C. Brettevill*, burgemeester te Christiania.

— Op het Badhuis te Scheveningen zijn aangekomen de heeren *Heinrich Simon*, *Max. Simon* en *Eckert*, afgevaardigden bij de duitsche nationale vergadering te Frankfort.

— De eigenschappen en kundigheden van den geest kunnen even goed verminderen en verloren gaan, als de vlugheid en bekwaamheid des ligchaams tot een of ander handwerk, wanneer voortdurende oefening die gevatheid en geschiktheid van hoofd en hand niet onderhouden.

Daarom zijn de *herhalingscholen* voor den handwerksman niet alleen hoogst nuttig, maar zelfs onontbeerlijk: en echter worden de pogingen van weldenkende menschenvrienden zoo slecht beloond, en zijn de herhalingscholen van 's Gravenhage zoo schaars bezocht.

De opsomming der oorzaken van dat treurig verschijnsel zou een breedvoerig betoog behoeven, dat hier niet kan worden geleverd; maar het *moet* veranderen, wanneer de mensch zich niet met een zielloos werktuig zal blijven gelijk stellen, en het *zal* verbeteren, wanneer de aard en strekking der herhalingscholen meer algemeen onder den burgerstand zullen zijn bekend gemaakt.

Daarom vraagt men aan alle ingezetenen van 's Gravenhage, die eenigen invloed uitoefenen op den nijveren handwerksman, dat zij de ouders van aankomende jongelieden van 12 tot 20 jaren, opmerkzaam maken op de gelegenheid, welke door de Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, ook in den volgenden winter weder geopend is, om tweemalen in de week zich te oefenen in lezen, schrijven en rekenen, tegen betaling van slechts 10 cents.

Daarom verwacht men van de meesters en bazen, dat zij hunne jeugdige knechts zullen aansporen, een ijverig gebruik te maken van deze nuttige en goedkoope gelegenheid, om een klein gedeelte van hunnen tijd te besteden aan herhalen en onderhouden van kundigheden, welke hun in volgenden leeftijd steeds zullen te pas komen. Dat eene goede uitkomst die hoop en verwachting niet beschamen!

— Men zal zich herinneren de klagten, die zoo van de zijde der regering der stad Leijden, als van den kant van den kerkeraad aldaar, omtrent het voorgevallene in het Huiszittenhuis, zijn aangeheven. De officier van justitie te Leijden heeft die klagten onderzocht, doch aan beide partijen is te kennen gegeven, dat er geene termen bestonden, om eene vervolging in te stellen en zij zijn verwezen naar den gewonen burgerlijken regter, ten einde hun wederzijdsch beweerd regt van eigendom op het Huiszittenhuis te doen uitmaken. De kerkeraad heeft zich met die uitspraak niet vereenigd, doch zijne klagte op nieuw aan het Prov. Hof in Zuid-Holland ingeleverd. Thans verneemt men, dat het gemelde hof op den 20 dezer heeft beslist, dat er in den tegenwoordigen stand der zaak geene genoegzame gronden bestaan, om aan het ingediend adres gevolg te kunnen geven; om eenige vervolging in te stellen, of om eenige straf toe te passen.

— In de zitting der nationale vergadering te Frankfort, van 16 dezer, waar de beraadslaging, gelijk bekend is, geloopen hebben over den wapenstilstand met Denemarken gesloten, is er eenigzins sprake van Limburg geweest. De heer *Heckscher*, die zijn ontslag genomen heeft als minister van buitenlandsche zaken, heeft te dier gelegenheid eenige krachtige woorden doen hooren, die zeer gerustellende zijn tot het behoud der tegenwoordige orde van zaken. Zie hier de zinsneden uit de redevoering van den heer *Heckscher*: «Wat aangaat Limburg, indien zij, die het tegenwoordig ministerie mogten vervangen, eenen weg volgden, verschillende van dien, welke dat ministerie heeft in het oog gehouden, zij zouden *een nog verschrikkelijker storm* doen ontstaan, dan die, waarmede het vaderland bedreigd werd ter zake van den oorlog met Denmarken.»

— Een achtenswaardig landbewoner van Limburg, rigt in 't *Journal du Limbourg* eene waarschuwing aan zijne katholijke geloofsgenooten, om toch vooral niet te vergeten, welken geest de frankforter Rijksvergadering, waarop zoo vele Limburgers een te blind vertrouwen stellen, bezielt. Hij herinnert hun daarbij de woorden, door den bisschop van Munster op den kansel uitgesproken. — Doelende op de nieuwe stichting van den duitschen Staat, zeide hij: «Alles zal ijdel zijn, indien de godsdienst daarvan niet de grondslag is.»

Men spot met hare lessen, en roept: onze godsdienst heeft daarmede niets te maken; 't geldt hier tijdelijke belangen, waarover de mensch zijne eigene vrije beschikking neemt.»

Zoo wordt de godsdienst ter zijde geschoven.

In de geheele Rijksvergadering zijn nauwelijks 40 opregte katholijke priesters, en zij, die hunne stem willen verheffen ten voordeele der godsdienst, worden door een verschrikkelijk geweld tot zwijgen gebragt.

Daarom, vraag ik u, Limburgers: welke vruchten zijn van den boom te wachten? die zijne godsdienst verzaakt verwerpt zijn geluk en de Limburger zal zijn geluk toch niet alleen stellen in de opheffing van het *kopgeld*

— Te Leipzich is eene kaart gedrukt van het toekomstig Duitschland, waarvan de verspreiding aan colporteurs is toevertrouwd, die haar tot zeer lagen prijs verkoopen.

Op deze overwinningskaart kan men den grooten omvang zien, dien Duitschland reeds besloot af zich voorstelt eens te nemen. Zij snijdt Duinkerken en Hazelbrouck, neemt de beide Vlaanderen, Holland, Limburg, komt over Arlon weder in Frankrijk, en neemt zonder complimenten 't oude Lotharingen, den Elzas en de Zwitsersche kantons, waar men Duitsch spreekt.

Iemand, die zijne verwondering over deze kaart aan een colporteur betuigde, kreeg tot antwoord: «ja de tijd is er nog niet, waarin Duitschland is, als deze kaart het beschrijft, maar het plan daartoe is beraamd en 40 millioen Duitschers hebben het wel in de magt dit uit te voeren.»

De kaart wordt verkocht, om de Duitschers altijd het verlangend oog op dat heerlijk verschiet te doen houden, en hen, die goed- of kwaadschiks eens hunne broeders worden, met dit denkbeeld eigen te maken.

— Vier ingezetenen der gemeente Haren (Groningen), welke onlangs naar Noord-Amerika vertrokken waren, drie om aldaar te blijven en een om in persoon te gaan opnemen, in hoe verre het raadzaam was, zich aldaar te vestigen, zijn dezer dagen teruggekeerd en schijnen zich vooreerst niet weder aan zulk eene proefneming te zullen wagen. Wij verheugen ons in het behoud dezer landgenooten, die wij ongaarne hadden zien vertrekken, en hopen, dat zij den uitslag hunner bevindingen in Noord-Amerika openlijk bekend zullen maken, opdat niet menigeen, door verkeerde berigten misleid, het zekere goede, dat hij in Nederland bezit, al te onbedacht verwissele voor het welligt betere, doch onzekere en in allen gevalle voor de landverhuizers, in eene nog ver verwijderde toekomst gelegene. (*Ned.*)

— Uit Philadelphia schrijft men, dat de bekende Siameesche tweelingsbroeders, die 10 jaren als renteniers leefden, weder eene groote reis zullen aanvaarden. Niet louter uit vermaak namen zij dat besluit; beide getrouwd en elk met drie kinderen gezegend, moeten zij een togt naar Europa, waar anders reeds zoo veel wonderlijks is te zien, wagen, om een spaarpot te halen voor den ouden dag.

Congres der vredesgezinden te Brussel.

De werkzaamheden van het congres der vredesgezinden zijn geëindigd. Vier besluiten zijn genomen op de grondslagen der voorstellen vervat in het programma; die besluiten zullen het onderwerp uitmaken van een manifest, dat, in naam van het congres, aan alle regeringen en aan alle volken der beschaafde wereld zal gerigt worden. De zittingen zijn met eene levendige belangstelling gevolgd; de groote zaal der Groote Muzijkvereeniging te Brussel kon ter naauwernood de menigte bezoekers bevatten. Een groot aantal dames bezette de tribunes.

De *Indépendance Belge* geeft de volgende beschouwingen omtrent het congres:

«De zittingen zijn geregeld afgeloopen, ten gevolge der krachtige, verstandige en onpartijdige leiding van den voorzitter *Visschers*. Het is te betreuren dat een voorval, aan het einde der laatste zitting, eenige verwarring veroorzaakt heeft. Het was reeds laat, vele redenaars waren nog ingeschreven, de debatten moesten gesloten worden vóórdat de ingeschreven redenaars alle het woord gevoerd hadden. Deze noodzakelijkheid heeft veroorzaakt, dat men het woord moest weigeren aan den heer *Ramon de la Sagra*, die de aanvallen tegen zijne rede door verscheidene sprekers gerigt, wenschte te beantwoorden.

«De voorzitter heeft daarover het gevoelen der vergadering ingewonnen, die met meerderheid van stemmen besloten heeft de debatten te sluiten en de heer *Ramon de la Sagra* heeft oogenblikkelijk de zaal verlaten. Dit voorval is het gevolg van een verkeerd begrip omtrent den aard der vereeniging. De Engelsche gebruiken laten niet toe, dat in de *meetings* beraadslaagd wordt; de personen die het woord voeren drukken alle nagenoeg dezelfde meening uit: zij verschillen alleen in het aanvoeren van bewijsgronden; door dezelfde gedachte en met gemeen overleg vereenigd, bepalen zij zich bij het achtereenvolgens blootleggen van hunne gedachten omtrent de voorgestelde vraagstukken, zonder over het beginsel te beraadslagen, dewijl zij dat door hunne enkele tegenwoordigheid of hunne toestemming in de meeting stilzwijgend aannemen. Dit is echter geenszins het geval in onze vergaderingen op 't vaste land, waar de beraadslaging altijd geoorloofd is, waar men het beginsel zelf, dat aan de vereeniging ten grondslag ligt, kan aanvallen, behoudens de beslissing der meerderheid welke meening zij wil aannemen. Dit verschil van gevoelen omtrent den zin dien men moet geven aan een congres, waar de debatten vrij, of aan eene *meeting*, waar ze niet geheel vrij zijn, heeft het voorval, waarvan wij spreken, te weeg gebragt.

«Eenige engelsche leden, die echter begrepen, dat het niet dan regtvaardig kon zijn, den enkelen redenaar, die van meening met de overigen verschilde, het woord te verleenen, opdat hij de tegen hem gerigte aanvallen zou kunnen beantwoorden, hebben voorgesteld de zitting tot den volgenden morgen te verdagen, maar de verpligting om het programma te handhaven en de toebereidselen, die in de zaal moesten gemaakt worden voor de bijeenkomst van vrijdag avond, hebben de motie van de hand doen wijzen. Dit voorval is des te meer te betreuren omdat de tijd, die vereischt werd om de beraadslagingen daarover te houden, had kunnen aangewend worden om den redenaar te hooren.

«Wat zal nu 't gevolg zijn van dit Congres? Zullen wij, zoo als men in deze vergadering hoopte, eenen nieuwen tijdkring ingaan, waarvan de afschaffing van den oorlog het voornaamste karakter zal uitmaken? Men kan begrijpen dat wij zulk eene overdrevene hoop niet koesteren. De oorlog zal niet afgeschaft worden, omdat de tijd daartoe nog niet gekomen is; maar de manifestatie, die plaats had, heeft daarom niet minder een doel, dat iedereen moet goedkeuren, en indien het congres ook maar de eerste mijlpaal is van den weg dien zij zich voorgesteld heeft af te leggen, dan toch is het voor ons eene aangename voldoening, dat de eerste mijlpaal op belgischen bodem geplant is.

«Welken uitslag men van het congres moge verwachten, toch moet men met eerbied vervuld worden wanneer men ziet, dat achtingswaardige mannen, mannen van groote onderscheiding, zonder aarzelen, hun tijd, hunne zaken en hun geld opofferen, tot voortplanting van een wijs, edel en grootsch denkbeeld, en bewijzen wat innig geloof aan een beginsel, dat te gelijk godsdienst, regtvaardigheid en menschlievendheid huldigen, vermag.»

In de avondzitting van 21 September heeft de onder-voorzitter *Suringar* het woord gevoerd in de engelsche taal. «Mijne vrienden (sprak hij), reeds sedert twintig jaren ben ik lid van de maatschappij des vredes. Ik ondersteun van harte de wenschen der maatschappij, maar ik geloof dat het tegenwoordig oogenblik niet geschikt is, om aan de regeringen eene gelijktijdige ontwapening voor te stellen. Maar er is eene ontwapening waaraan wij van nu af kunnen arbeiden; 't is de ontwapening der vooroordeelen, der onwetendheid, der kwade driften. Men moet de volken verlichten, ze gewennen om de weldaden des vredes te begrijpen.» De redenaar raadt het oprigten van een tijdschrift aan, dat tweemalen per maand zou moeten verschijnen, gewijd aan de verdediging der beginselen, wier voortplanting de roeping van het congres uitmaakt. De achtingswaardige ondervoorzitter zinspeelt op de rust die Nederland, zijn vaderland, geniet, waar de natie al hare pogingen aanwendt, om hare staatkundige en maatschappelijke instellingen te verbeteren.

De redenaar drukt vervolgens zijn gedachten in 't fransch uit.

De *Indépendance* deelt de redevoering mede, die de heer *Ramon de la Sagra* zoude hebben uitgesproken, indien daarvoor gelegenheid geweest ware. De beginselen, daarin ontwikkeld, zijn de volgende:

«Men kan den vrede niet als een beginsel vaststellen; hij zal het gevolg zijn van eene maatschappelijke rationele organisatie, die den oorlog onnoodig zou maken.

De oorlog is geen organisch gebrek der maatschappij, hij is het gevolg van eene slechte maatschappelijke organisatie. Om den oorlog te doen verdwijnen, om den algemeenen vrede daar te stellen, moet men dus beginnen om de oorzaken, die den oorlog onvermijdelijk en den vrede mogelijk maken, uit den weg te ruimen.

De studie van 't menschdom doet ons de oorzaken van die gebrekkige organisatie kennen, die 't noodzakelijk maakt ruwe magt, oorlog, aan te wenden.

De wet heeft sedert haren oorsprong twee soorten van bekrachtiging gehad: de godsdienstige en materiële bekrachtiging. Men meende dat de wet van God kwam; en dat ongehoorzaamheid aan de wet, niet alleen in dit, maar ook in 't andere leven gestraft wierd. Die zedelijke bekrachtiging werd door de godsdienst aan de wet gegeven.

Na de vrijmaking der gedachte, is het geloof maatschappelijk vernietigd, dat wil zeggen, is het strekte niet meer tot bekrachtiging der wet. Van toen af, is het gezag zonder godsdienstigen grondslag gebleven, en slechts geruggesteund door de materiele kracht.

In onzen tijd heeft de wet slechts hare bekrachtiging in de ruwe magt. De geschillen tusschen de natiën kunnen slechts onder waarborg van die kracht geregeld worden en zij alleen ondersteunt de beslissing van 't gezag en doet die eerbiedigen. Daarom wordt een menschlievend Congres, op een tijdstip dat meeningen boven drijven, eene utopie, want al ware het mogelijk, toch zouden zijne beslissingen der regeringloosheid, die in het tegenwoordig oogenblik heerscht, voedsel geven.

De ontbinding der legers, wanneer de kracht de enkele waarborg is die aan het gezag overblijft, is een denkbeeld van hevige repu-

blikeinen en voorstanders van regeringloosheid.

Er is geen orde mogelijk zonder *geloof*, *kracht* en *rede*; het *geloof* is maatschappelijk vernietigd door het vrije onderzoek; de *kracht* is ongerijmd, barbaarsch, zedeloos. Er blijft dus niets over dan de rede; de rede zal den *maatschappelijken regel* bepalen, met eene zedelijke bekrachtiging, die niet dan eene godsdienstige bekrachtiging kan zijn. Dan zal het menschdom de maatschappelijke wet aannemen, omdat zij door de rede zal kunnen worden aangenomen.

Dan zal de vrede onder de menschen wonen.

In afwachting dat de waarheid ontdekt worde, de waarheid die hare bekrachtiging in eene eeuwige regtvaardigheid zal vinden, blijft er geen ander alternatief over dan het despotisme der kracht of de regeringloosheid der meeningen, de regeringloosheid der tegenwoordige vrijheid.

Tegelijk met het congres der vredensgezinden heeft te Brussel een congres voor den landbouw zijne vergadering gehouden.

In de zitting van den 22 September heeft de heer *Suringar* de tribune beklommen en is daar door de geheele vergadering met toejuiching begroet. Hij heeft zich aldus laten hooren:

«Ik ben uit Nederland, waar men vrede, rust en orde bemint, naar Belgie gekomen, waar men die goederen op niet minderen prijs stelt. Welke zelfvoldoening geeft het niet dat er vereenigingen zijn waar men zich bezig houdt met vooruitgang van menschlievendheid en landbouw, zoo als wij die bij ons hebben, zoo als ik ze hier aantref.

Maar welk artikel van 't programma heeft mij doen besluiten herwaarts te komen. Geen ander dan het artikel dat ons thans bezig houdt (het bezigen van vondelingen of verlaten kinderen, op de gezonde bevolking der bedelaarsgestichten en gevangenissen tot den landbouw). Een vraagstuk van dat gewigt, een onderwerp zoo groot, zoo verheven, moet een voorwerp van overweging uitmaken voor alle menschenvrienden.

Ik dank den geachten spreker, die vóór mij het woord heeft gevoerd; hij heeft geheel en al de taal van zijn hart gesproken en ik omhels zijne denkbeelden, maar ik kan mij niet geheel en al vereenigen met zijne zienswijze omtrent de kosten.

Men heeft voorgesteld dat de kosten geringer zouden zijn dan tot heden het geval was. Dit is eene reserve, die zeer gevaarlijk zou kunnen zijn. Wanneer men het goede wil, moet men de middelen ook aanwenden.

Indien zoo vele pogingen door de eigenaars aangewend zulke geringe uitkomsten hebben opgeleverd, waaraan is dit te wijten? Daaraan, dat men ten halve gewerkt heeft.

Indien men de verwaarloosde jeugd wil verbeteren, is het niet voldoende haar iets te geven voor de maag en voor de handen, want de mensch heeft meer dan een maag; hij heeft een hoofd; hij heeft een hart.

Waaraan moet men den voorspoed der volkplanting van Mettray en van zoo vele anderen die ik niet gezien heb, toeschrijven? Aan de zedeleer gegrond op godsdienst die ten grondslag gelegd is aan die instellingen. Het zou niet passen den grond te verbeteren, en den mensch te verwaarloozen. De mensch bezit den grond, de grond is eene bijzaak (*Toejuiching.*)

Welke uitkomsten heeft de volkplanting van Mettray opgeleverd? Uitnemende Alle jonge lieden van die volkplanting gedragen zich goed, er zijn maar eenige weinige uitzonderingen. Eenige weken geleden (ik heb 't in de sectie gezegd, veroorloof mij dat ik het in de openbare zitting herhale) werkten vier of vijfhonderd jonge lieden zonder toezigt en geheel vrij. Eenige honderde oproerlingen hebben hun gezegd: «Gij zijt niet vrij. Wilt gij ons vaandel volgen? Gijlieden zijt gek dat ge hier blijft!» Er was een oogenblik van aarzeling. Maar geen dier jonge lieden heeft die oproerige beweging gevolgd; zij zijn allen in de volkplanting gebleven. Is dit niet een bewijs voor de zegepraal der zedelijke kracht?

Dat men volkplantingen stichte voor de vondelingen. Maar dat men de zedeleer niet verwaarlooze, onder voorwendsel van spaarzaamheid.

Men heeft vermeend, dat wij Mettray niet zouden kunnen navolgen. Maar waarom dan? Wanneer men de zedelijke hervorming verwaarloost, wat is daarvan dan het gevolg? Dat de jongelieden wanneer zij in jaren gevorderd zijn, zich niet goed gedragen.

Er zijn personen die sedert hun achttiende jaar af ten laste van den Staat zijn en dezen duizenden franken gekost hebben; zij zouden zoo veel niet gekost hebben, indien men jaarlijks 50 à 100 franken meer had besteed aan hunne zedelijke opvoeding. Dus verlies voor 't oogenblik en winst voor de toekomst, ziedaar wat er uit voortspruit.

Het is niet voldoende dat de regering zoodanige inrigtingen daarstelt. Dat is goed en redelijk en ik prijs het van ganscher harte; maar het denkbeeld moet gepopulariseerd worden. Daarom zal ik het mij tot eer en genoegen rekenen aan elk der leden van het Congres aan te bieden een exemplaar van een klein vlugschrift, dat ik heb uitgegeven, onder den titel van *Bezoek in de volkplanting van Mettray*.

Leest dit Ik raad u aan de volkplantingen der jeugdige gevangenen te gaan bezoeken, niet alleen die van Mettray, maar de anderen, en dat denkbeeld te verspreiden, opdat een ieder het zich ten pligt stelle, voor een kind te betalen.

Men zou volkplantingen kunnen maken van kinderen, die, ofschoon geen vondelingen, toch verlaten zijn, al hebben ze ook ouders.

Ik hoop dat men in 't vervolg afzonderlijke volkplantingen zal stichten voor de kinderen van werklieden, die groote huisgezinnen hebben en geringe landlieden, die geen middelen hebben om hunne kinderen op te voeden.

Ik ga verder: er zijn lieden die veel land bezitten. Deze zijn in twee vakken verdeeld. Ik veronderstel twee personen, die ieder 500 bunders land bezitten: de een neemt alles voor zich, de andere geeft 5 pct. van zijne bezittingen, om eene volkplanting voor landbouw voor de vondelingen te stichten. Wie is de rijkste?

De laatste; want geven is in dat geval ontvangen; verliezen, is winnen.

Ik hoop van harte dat men zulke rijken in België zal aantreffen. Men zal er met goed gevolg de proef van nemen; want weldoen verlengt het leven.

De stichting van volkplantingen voor vondelingen zou niet doeltreffend zijn zonder het oprigten van maatschappijen van bescherming. Ieder regtgeaard mensch moet zich verbinden om beschermheer te zijn. Dit is het engelsche stelsel. Ik hoop dat het in België navolging zal vinden.

God geve mij het geluk van in dit land terug te komen, en dan hoop ik het genoegen te mogen hebben eene volkplanting voor landbouw in Belgie te kunnen bezoeken. Het zal mij zeer aangenaam zijn een tweede vlugschrift in 't licht te geven, onder den titel van: *Bezoek in de belgische volkplanting van Mettray.* (*Toejuiching.*)

Waarom zoudt gij, mijne heeren, de volkplanting van Mettray niet kunnen navolgen? Zijn de heeren *Demetz* en *Brerquignière* niet mannen als wij? Kan God, die hun het noodige verstand en hart gegeven heeft om werktuigen van moralisatie te zijn, ulieden dit ook niet schenken? De middelen zijn bekend. Indien men hervormings-volkplantingen wil stichten, moet de Regering noodwendig voor den tijd van vijf of zes maanden, eenige jongelieden naar Mettray, naar Home, bij Hamburg of te Grignoor zenden. Daarna zullen zij in staat zijn eene volkplanting te stichten en te besturen.

Vervolgens moet men opmerken, dat te Mettray jongelieden van goeden huize gevonden worden. Zij zijn opzigters; zij stellen zich voor directeurs van volkplantingen te worden; dit is hunne roeping; men gaat tien of twintig maal bij een burgemeester, een' gouverneur of een minister om geplaatst te worden. Ziedaar eene plaats die men zich zelven kan verschaffen en zonder het aan iemand te vragen. Dat zal eene belooning geven, die niet minder groote waarde heeft, omdat ze niet door cijfers kan berekend worden. Ik wensch die van ganscher harte aan een aantal jonge lieden van goeden huize. (*Toejuiching.*)

Buitenlandsche berigten.

Duitschland. — De Rijksbestuurder heeft in eene proclamatie zijnen dank aan de troepen betuigd, wegens hunne dappere en bedaarde houding.

De rust is thans te Frankfort geheel hersteld en de zaken beginnen haren gewonen loop te nemen. De poorten zijn weder geopend, en het verkeer is ongehinderd.

De Rijksbestuurder heeft de volgende proclamatie aan het Duitsche volk uitgevaardigd:

«Duitschers! De misdadige gebeurtenissen te Frankfort, de voorgenomen aanval op de nationale vergadering, het oproer in de straten, hetwelk door de kracht der wapenen onderdrukt is moeten worden, de afschuwelijke sluipmoord en de bedreigingen tegen het leven, alsmede de mishandelingen van afgevaardigden, hebben de plannen en middelen eener partij aan den dag gebragt, welke over ons vaderland de verschrikkelijke rampen van regeringloosheid en burger-oorlog zoekt te brengen.

«Duitschers! Uwe vrijheid is mij heilig. Zij zal in de constitutie, tot het ontwerpen van welke uwe vertegenwoordigers hier vergaderd zijn, duurzaam gegrondvest worden. Maar zij zou u ontrukt worden, indien zich over Duitschland regeringloosheid met al hare gevolgen mogt verspreiden.

«Duitschers! Bij de wet van den 28 Junij 1848 is aan mij het uitvoerende bewind opgedragen in zaken, tot de algemeene veiligheid en tot de welvaart van Duitschland in betrekking staande. Ik moet ons vaderland beschermen, hetzij het door buitenlandsche vijanden, hetzij door misdadige handelingen van binnen, in gevaar gebragt worde.

«Ik ken mijn' pligt en zal dien vervullen; ik zal dien vervullen met vastheid en ten einde toe. En gij, Duitsche mannen! die uw vaderland en uwe vrijheid bemint, gij zult mij hierin, ik ben er zeker van, krachtdadig ter zijde staan.»

— In de zitting der Rijksvergadering heeft den 22 een der leden een voorstel gedaan, om den staat van beleg dadelijk op te heffen en de krijgswet in te trekken. De vergadering heeft dit voorstel echter niet goedgekeurd.

Pruissen. — Nadat de heer *von Beckerath* zich genoodzaakt had gezien, aan Z. M. te verklaren, dat hij niet geslaagd was in de zamenstelling van een nieuw ministerie, is de generaal *von Pfuel*, die den 18 Maart, bij het uitbreken van den opstand te Berlijn, opperbevelhebber der hoofdstad was, daarmede belast. In de zitting der nationale vergadering, van den 21, is een brief van den generaal voorgelezen, waarin hij te kennen geeft, dat het door hem zamengestelde ministerie den volgenden dag de vergadering zou bijwonen. Dit ministerie bestaat grootendeels uit personen, die reeds sedert jaren in hooge Staatsbetrekkingen gediend hebben, te weten, uit de volgende leden: *von Pfuel*, voorzitter en minister van oorlog; *Döhnhoff*, laatstelijk pruissisch gezant bij het Duitsch-Verbond, voorloopig voor buitenlandsche zaken; *Eichmann*, opper-president der Rijnprovincie, voor binnenlandsche zaken, en voorloopig voor landbouw; *von Bonin*, opper-president der provincie Saksen, voor de finantien, en tevens voorloopig voor het ministerie van den handel, de nijverheid en openbare werken; *Müller*, onder-staatssecretaris van het departement van justitie, voorloopig voor dat departement.

In de zitting der nationale vergadering, van den 21, heeft voorts een der leden voorgesteld, dat de vergadering in eene proclamatie haren afschuw van het voorgevallene te Frankfort zou uitspreken, en haar verlangen te kennen geven, dat de vrijheid der beraadslagingen in de nationale vergadering worde verzekerd, en tevens de regering zou uitnoodigen, het centraal bewind in het onderdrukken der onlusten te Frankfort krachtdadig te ondersteunen. Dit voorstel is algemeen toegejuicht. De afgevaardigde *Kirchman* heeft voorts nog verklaard, dat hij in de vergadering van den 22 onderscheidene vragen tot het ministerie zou rigten, onder anderen, welke de reden is van het bijeentrekken van omtrent 60,000 man troepen in en om Berlijn?

— Het nieuwe ministerie is den 22 in de nationale vergadering verschenen, en heeft zijn programma voorgedragen. De ministers gaven de verzekering, dat zij vast besloten waren, op den ingeslagen constitutionelen weg voort te gaan, de aan het pruissische volk verleende regten krachtdadig te handhaven en elke reactionnaire poging met alle magt tegen te gaan. Zij zouden daarbij echter niet vergeten, dat het de pligt van elke regering is, regeringloosheid en wetteloosheid tegen te gaan, hetgeen ook hun streven zou zijn. Even zoo zouden zij het van hunnen pligt rekenen, de regten en de waardigheid der Kroon te verdedigen, welke zij steeds als verheven en heilig zouden beschouwen.

Italie. — De verlenging van den wapenstilstand tusschen koning *Karel-Albert* en *Radetzky* is thans zeker: zij zal telkens 6 dagen worden verlengd.

— In Rome is thans een ministerie zamengesteld, onder leiding van den graaf *Rossi*, gewezen gezant van Frankrijk.

Men meldt stellig uit Venetie, dat de onzijdigheid van die stad door de oostenrijksche regering erkend is.

Frankrijk. — De toestand blijft moeijelijk en verwikkeld, en een ieder vraagt zich af, waar men heen gaat? Zeer opmerkelijk, ja van groote beteekenis is de wijs, hoe de verkiezing der drie leden voor de nationale vergadering is bekend gemaakt geworden, en hetgeen daarbij heeft plaats gehad. De prefect der Seine, vergezeld van de maires van het departement en van hunne adjuncten, heeft zich voor het raadhuis geplaatst, en van eene aldaar opgerigte tribune den uitslag der verkiezingen bekend gemaakt. Bij de voorlezing van den naam van *Lodewijk Bonaparte*, deden zich de fanfaren der muzijk van de nationale garde hooren, en speelden zij het bekende lied: *Veillons au salut de l'empice.* Een deel der menigte beantwoordde dit met het geroep van: *leve de Keizer! leve Napoleon!* Op den naam van *Raspail* lieten zich de kreeten van: *leve de republiek! leve de socialistische republiek!* hooren. Niettegenstaande er veel volks op de been was, is de rust echter gelukkig niet verstoord geworden.

Er heerscht echter een staat van spanning, welke geenszins als geruststellend mag beschouwd worden. Er loopen allerlei geruchten, zoo als van verandering van ministerie, enz. De generaal *Cavaignac* zou in het onzekere verkeeren wat te doen. Bij de algeheele nederlaag, welke het bewind bij de verkiezingen gehad heeft, zou de generaal *Cavaignac* niet ongeneigd geweest zijn, meerdere toenadering te betoonen tot de partij, welke in het staatkundige veel verder gaat dan hij. Er zou sprake zijn, den heer *Ledru-Rollin* met de zamenstelling van een ministerie te belasten. Zelfs moet deswege onderhandeld zijn. De heer *Rollin* zou echter tot voorwaarden gesteld hebben: ontbinding der nationale vergadering; beroep op het volk door nieuwe verkiezingen; algemeene kwijtschelding aan alle staatkundige gevangenen. Hiervoor zou men teruggedeinsd hebben, en de onderhandelingen zouden afgesprongen zijn.

Intusschen heeft het bewind den 22 bij de nationale vergadering eene vrij belangrijke zege behaald. Een der leden, de heer *Santeyra*, deed namelijk eene interpellatie. Hij gaf te kennen: dat na de bloedige dagen van Junij, het vertrouwen herboren werd en de handel begon te herleven; dat alles deed hopen, dat de openbare rust niet meer zou bedreigd worden; dat er evenwel onrust in de gemoederen heerschte, en in de openbare meening zekere opgewondenheid bestond; dat het in het belang van het land was, alle verschil te doen ophouden, en men het nietig verschil van mannen van den *vorigen* of van den *anderen* dag moest doen verdwijnen; dat, na de laatste verkiezingen, men zich wederzijds concessien moest doen. De redenaar vroeg ten slotte aan den generaal *Cavaignac*, wat hij van den toestand van het land dacht, en welke gedragslijn hij, ingeval van onlusten, zou aannemen?

De generaal *Cavaignac* antwoordde, dat de regering, ofschoon den weg der bevrediging inslaande, vast besloten is, het republikeinsche vaandel niet te verlaten. Zij vroeg aan de vergadering een votum van vertrouwen, en verklaarde bereid te zijn, wat er ook mogt gebeuren, haren pligt te vervullen.

De heer *Laboissière* stelde de volgende orde van den dag voor: «De nationale vergadering, beantwoordende de mededeeling van den voorzitter van den raad, verklaart dat de regering haar vol vertrouwen bezit, en gaat over tot de orde van den dag.»

De heer *Kerdrel* noemde dit voorstel een *anachronisme*. Onder de monarchie vraagde men een votum van vertrouwen. Het ministerie had dit voor de monarchie noodig. Thans is de nationale vergadering koning. (Eene stem riep: dat is het volk!) De redenaar wilde, dat men eenvoudig tot de orde van den dag zou overgaan. — Met bijna eenparige stemmen werd echter de gemotiveerde orde van den dag aangenomen.

— De tijdingen uit Parijs van den 23 luiden nog geenszins gunstiger voor de zaak der bezadigde republiek. Het volk van Parijs is blijkbaar door eene soort van waanzin gedreven, die hetzelve naar het keizerschap voert; het wil volstrekt een groot man van *Lodewyk Napoleon* maken, hem als een voetstuk oprigten, waarop het echter te betwijfelen is of hij zelfs als statuet eenig figuur kan maken. Het schijnt intusschen, dat de prins overtuigd is, dat hij spoedig zijnen roem overleven zou en daarom zonder ophef in de vergadering zitting wil nemen, eene rede voor de republiek uitspreken, en vervolgens het land weder verlaten, denkelijk in afwachting, dat men hem dan tot het voorzitterschap der vergadering of der republiek zal roepen.

Men vormt zich te Londen vooral deswege geene hersenschimmen, maar meent dat dit een stap tot het keizerschap zal zijn, waartoe de behoudende partij drijft, om van de republiek ontslagen te worden. In de departementen drijft de legitimistische partij meer en meer boven.

Den 23 September 's avonds zou prins *Lodewyk Napoleon* te Parijs aankomen en bij prinses *Demidoff*, zijne nicht, afstappen.

Napels. — De fransche en engelsche admiralen hebben aan den kamers de *bemiddeling voor de siciliaansche zaak aangeboden, en die is aangenomen.*

Intusschen meldt men van Sicilie, dat Melazzo, Catana en Syracusa gecapituleerd hebben en dat de koning van Napels dus meester van vier gewigtige punten des eilands is, waar hij talrijke troepen kan ontschepen. Palermo zou dan mede aangetast kunnen worden.

De grondslagen voor de bemiddeling van Frankrijk en Engeland zouden zijn, dat Messina (hetwelk minder moet geleden hebben, dan eerst gemeld was) eene vrijhaven zou worden, dat Sicilië een afzonderlijk parlement zou erlangen, dat te Palermo zou zitting hebben; terwijl het geheele bestuur uit Sicilianen zou bestaan.

Belgie. — De koning heeft bij de Septemberfeesten het woord gevoerd, en tot de officieren der burgerwacht het volgende gezegd:

«*Myne heeren!*

«Terwijl ik tot u het woord rigte, gevoel ik eene levendige ontroering, maar tevens eene billijke fierheid.

«Dit schoone land, zetel van de oudste beschaving, had langen tijd een eigen bestaan, een nationaal aanzijn verlangd; doch, helaas, zijne wenschen werden dikwerf te leur gesteld, en het lot des lands onderworpen aan belangen, die hetzelve vreemd waren.

«Eindelijk, na achttien jaren, hebt gij u die zoo lang gewenschte zelfstandigheid mogen verwerven. Voor het eerst behoordet ge u zelf.

«Gij hebt van dat onafhankelijk bestaan een edel en vaderlandslievend gebruik gemaakt, en gij hebt dit aldus krachtig geschraagd. In dien toestand vond u een schok, die voorbeeldeloos is in de geschiedenis. Gij hebt het hagchelijke der stelling tot dusverre roemrijk doorgestreefd, zoo roemrijk zelfs, dat vele landen uwe staatkundige inrigting als voorbeeld hebben aangenomen (*levendige toejuichingen*); dat uw naam allerwege geëerd en geacht is, en dat gij beseffen moet, dat hij zulks verdient.

«Laten wij die grootsche stelling inhouden: laten wij, gelijk tot dusverre, voortstreven; aldus zullen wij ons eenen schoonen naam in de geschiedenis en eene roemrijke toekomst verzekeren.»

Ingezonden stukken.

KLITTEN.

Mr. *J. W. Tromp* bestreed «het stelsel van regtstreeksche verkiezing voor de nationale vertegenwoordiging tegen Mr. *Jongstra* en Mr. *van der Veen*,» in zestig bladzijden, waar meer logische redenering in is dan in alle de historische anecdoten-boekjes van Prof. *Vreede* en andere, vertrapte verkiezing voorstaande schriften. Mr. *Tromp* schijnt desniettemin een verholen republikein, te rekenen naar hetgeen hij denkt omtrent het wezen van een Staat. Immers op blz. 8 stelt hij zich de zaak aldus voor. «Het volk, aaneengesloten tot Staat, beschouw ik als een levend ligchaam, «waaraan het allerminst een hoofd ontbreekt, dat het geheel «regeert.» — De Staat is dus een ding zonder kop; het hoofd, dat het geheel regeert, is het *allerminst*; die kleinigheid *ontbreekt aan* het levend ligchaam en 't is een Staat, gevormd door *aaneensluiting* van het *volk!*

Overigens schijnt de heer *Tromp* nog naar de oude leermethode te zijn opgebragt, waarbij roe en plak niet verboden, maar integendeel noodzakelijke opkweekingsmiddelen waren. Immers zegt hij op bl. 12: «Er zijn «noodig waarheidsliefde, verstand en kennis. De beide eersten «moet men bij alle leden van den Staat *van voren* in «gelijke mate aanwezig achten, maar geheel anders is het «gelegen met de kennis.» Zit die dan *van achteren* en nog wel ongelijk verdeeld? — Die vraag erlangt bevestigend antwoord, als men leest op bl. 14, dat het volk «eerst de vruchten proeven moet» en dan «*van achteren moet beseffen*, of het goed of kwaad is geweest, dat «zij zijn aangewend geworden.»

Het is als de leer der tegenovergestelde polen in toepassing gebragt; als het hoofd van de kennis terugstiet, wordt de tegenovergestelde pool aangegrepen, die dan zeker is te ontvangen.

De *Tijdspiegel* gewaagt op bladz. 93 van aflev. VIII, van een NB. *wijdomgrijpend standpunt!*

Te 's Gravenhage, bij GEBROEDERS BELINFANTE.